

Kovács Zsuzsa

Népi design

Első hallásra talán furcsán hangzik, azonban annál találóbb ez a cím „Népi design”, amelyet az október 10-én a gébárti kézművesházban megnyílt kiállítás viselt. A két hétig nyitva tartó tárlat a „kézműves ajándéktárgy” pályázatra beérkezett kézművestermékeket mutatta be.

A kiállítás megtekintésekor a kíváncsi látogató első benyomása az, hogy egy hihetetlenül barátságos és otthonos térben találja magát, ahol felszabadultan, mint egy kedves ismerős lakásában barangolva, fedezheti fel a szebbnél szebb dísz- és használati tárgyakat. A kiállítás rendezői ugyanis előnyt kovácsoltak a hátrányukból, amely abból fakadt, hogy a kézművesházban nincs egy nagyobb kiállítási anyag befogadására alkalmas tér, így a kiállítandó tárgyakat a tér részévé tették. Bár az alsó szinten, ahol a kézművesház műhelyei találhatóak, sikerült egy kis helyet találni a tárgyak számára, így a klasszikusnak mondható formában, tárolókban, paravánokon és posztamenseken tekinthetőek meg a különböző kiállított darabok, a mézeskalácsok; kosarak; csuhéból készített babák, kis tároló alkalmosságok; a hímzések és a szöttesek. A felső szinten a megszokott vendégfogadó tér, azonban mintha otthonosabb lenne. Jobban körülnézve látom csak, hogy a díszített tálaló polc, hiszen eredeti formájának nagyon szép, inkább polcszerű továbbgondolása, amelyben a korsóforma edényeket csodálom, tulajdonképpen egy kiállítási tárgy. Alatta egy kis feliraton a készítője neve és a tárgy meghatározása. A polcon egy faragott figura egy fehér hímzéses terítőn áll, amelyhez szintén tartozik egy felirat. Ugyanígy a gyönyörű mázas tálakban elhelyezett gyümölcsöt tulajdonképpen kiállítási tárgyakban kínálják. Mire a tárolókban bemutatott csipke- és csont ékszerekhez érkezünk már el is felejtjük, hogy tulajdonképpen egy kiállítási térben vagyunk, ahol a társas viselkedés múzeumi szabályai a tárgyak egyoldalú csodálatára készítenének. A fehérhímzéses terítőt mindjárt el is képzeljük valamelyik otthoni asztalunkon, a kovácsoltvas gyertyatartót a polcon, a karcolt tojásokat a húsvéti, saját kezűleg festett tojások között.

A kiállítás rendezői ezzel el is érték céljukat, hiszen a látogató nemcsak befogadja, hanem azonosul is a látottakkal. A pályázat ugyanis, amelyre Békés, Somogy, Tolna és Zala megye kézműveseitől érkeztek pályamunkák, egy újszerű és nagyon is szükséges kezdeményezés egyik első lépése volt, történetesen, megreformálni a hazai szuvenír-piacot. A Váci utcán végigsétálva vagy a Várban barangolva bizonyára Önök is többször megállapították már, hogy micsoda giccseket árulnak az ajándék-boltokban. Tradicionális, magyar népviseletes lánykának kikiáltva, olyan ruhába öltöztetett babát, amely nehezen kapcsolható bármelyik néprajzi tájegységhez. Vagy gondoljunk csak azokra a színes hímzett terítőkre, amelyek a kézimunkával még csak köszönő viszonyban sincsenek, nem is beszélve a szín és formavilágukról, amelyben népi gyökereket lehetetlen felfedezni. A sort persze még folytathatnám, a helyzet azonban egyelőre az, hogy ezeket az általunk giccsesnek titulált, soha meg nem vásárolt tárgyakat tucatszám viszi magával az évente több ezer hozzánk látogató turista, mintegy üzenetként Magyarországról. Ez már csak azért is szomorú tény, mert országsszerte jól működő népművészeti egyesületekbe tömörülnek a kézművesek, akik valóban gyönyörű, és nem utolsó sorban hagyományos formákat és technikákat használva készítik termékeiket, természetesen kézi munkával, nem tucat mennyiségben. A sokkal inkább minőségben, formában, és kevésbé mennyiségben gondolkodó kézműves társadalom nehezen veszi fel a versenyt a gyáripari mennyiségben termelő gyártókkal, szuvenírré specializálódott kereskedőkkel, azonban annál fontosabb, hogy e két, látszólag ellentétes érdekű csoport gyümölcsöző kapcsolatra lépjen egymással. Az évek óta egyre nagyobb sikernek örvendő különböző kézműves rendezvények és vásárok – Mesterségek Ünnepe, a Vörösmarty téri karácsonyi vásár, vagy a saját házunk táján maradvan az áprilisi Zalaegerszegi Országos Fazekas Fesztivál – bebizonyították, hogy igenis van igény a jószíval népi tradíció alapuló kézműves termékekre, amelyek nyereséggel kecsegtetnek, hiszen tartós, jó minőségű és szép formák állíthatóak így elő. Egy jól kiépített hálózat segíthetne a sokszor helyüket kereső mestereknek, akik annak tudatában alkothatnának, hogy nem kell az eladás idő- és energiaigényes feladatával bajlódniuk, hiszen van egy kereskedő, aki felvásárolja tőlük az elkészült ter-

mékeket. Az eladhatóság azonban nem az egyetlen feltétel, hiszen a kereslet sokszor a hagyományokat és tradíciót megtagadó munkák elkészítésére sarkalhatja a mestereket, identitásválságot teremtve a szakmában.

A Zala Megyei Népművészeti Egyesület által hirdetett pályázaton azokat a munkákat díjazta a szakmai zsűri, amelyek nem nélkülözték a hagyományos technikát és formát. Az egyéb népművészeti és kézműves pályázatokkal ellentétben itt elfogadott volt a hagyományos forma továbbgondolása, azonban nem volt elfogadott a tradicionálistól való teljes elrugaszkodás. A nyertes munkák: Molnárné Riskó Erzsébet pálcikababái, Kozák Éva tükrös szívei és egyéb kerámia munkái, Nagy Béla bicskatorkjai, Sinka Endréné vert csipke öltözet-kiegészítő munkái, Román Andrásné frivolitáscsipke karácsonyfadíszei, Némethné Németh Margit pipazacsokói. A díjazott pályamunkákon kívül bemutatott egyéb tárgyak is szemet gyönyörködtetőek voltak, és megnyugtató a tudat, hogy ennek a támogatásra méltó kezdeményezésnek lehet folytatása, és létrehozható a kézműves ajándéktárgyak kategóriája, nemcsak az alkotók, hanem a potenciális vásárlók meglegedésére is. Kézműves termékeket, ajándéktárgyakat készülnek árulni a Népművészeti Egyesületek Szövetségének novemberben nyíló boltjában is, amely a MesterPorta nevet viseli majd. Remélhetőleg a Corvin téri bolt példa- és mintamutató lesz, amely után több hasonló nyithatja meg kapuit, hiszen meggyőződésem, hogy nagy igény lenne a hagyományokon alapuló magyar kézműves termékekre.



Németh Ferenc: Intéző



Lóránt Jánosné: Karcolt tojások



Fülöp Ferenc: Tálás